

# TO SE SKUTEČNĚ DĚJE - O VĚDU UŽ NEJDE!

## Čeští vědci musí při žádostech o grant přikládat „plán genderové rovnosti“

- CZ24 News | 24. června 2022

**ČESKO:** Grantová agentura České republiky (GAČR) začala letos poprvé vyžadovat po vědcích, usilujících o státní podporu svého výzkumu, informace o zajištění genderové rovnosti. O tom, zda český vědec dostane grant či nikoliv, tak rozhoduje i to, zda dokáže v žádosti dostatečně obhájit, že jeho výzkum (či práce na něm) nediskriminuje žádné pohlaví. Někteří vědci však nová pravidla kritizují. Protože žádost má omezený rozsah, formální potvrzení „genderové rovnosti“ jde podle nich na úkor vědeckých argumentů.

Kdo by chtěl přitom poukazovat na to, že „Česko musí zase splnit něco, co mu nařídil Brusel“, mýlil by se. GAČR je státní instituce, která rozděljuje peníze na výzkum z prostředků České republiky. A jako taková tedy není vázána omezeními, vyplývajícími z evropské legislativy. Přesto se vedení grantové agentury rozhodlo, že bude po žadatelích o grant vyžadovat i takzvaný genderový plán rovnosti nebo jiný dokument, kterým žadatel prokáže svou připravenost zabránit jakékoliv diskriminaci pohlaví.

### **Genderová rovnost při zkoumání parazitů?**

„Grantová agentura České republiky vnímá potřebu sladění profesního a soukromého života vědců a vědkyň a rovných příležitostí žen a mužů ve výzkumu,“ řekl INFO.CZ mluvčí GAČR Vojtěch Janů. Snaha o genderovou rovnost je údajně důležitá obzvláště s ohledem na to, že podle dat Evropské komise tvoří podíl žen mezi výzkumníky v Česku pouze 26,6 % (průměr EU je 32,8 %). A Česká republika se tak umístila na 44. místě ze 47 mapovaných zemí.

Jenže jak třeba vědec, který se zabývá výzkumem parazitů u krav, v rámci požadovaného plánu prokáže, že jeho projekt nabízí rovné příležitosti ženám i mužům? A je vůbec možné, aby taková rovnost ve vědecké práci nastala?

Podle informací INFO.CZ to vědci většinou řeší tak, že jim jejich mateřské univerzity či jiné instituce nabízejí jakýsi manuál, odkazující na to, že příslušná univerzita či vědecké centrum se přihlásilo k nějakému evropskému programu rovnosti pohlaví ve vědecké sféře (např. HR Award).

Vědec pak v žádosti krátce popíše (a doplní příslušným odkazem), že jeho pracoviště je součástí univerzity, která tímto způsobem jako celek usiluje o rovnost příležitostí žen a mužů. A tím by měla být celá záležitost formálně vyřešena.

### **Kde je věda?**

Problém je ale podle některých vědců jinde. „I když je popis genderového plánu rovnosti jen formalitou, musí být součástí odborné části žádosti, která je rozsahově omezená. Každý řádek formalit vám tak ubírá příležitost vysvětlit lépe recenzentům, o co v projektu jde a čím bude pro vědu přínosem,“ řekl INFO.CZ známý český vědec, který si ale z pochopitelných důvodů přeje podobně jako jeho kolegové zůstat v anonymitě. Úspěch v žádostech o grant je totiž pro vědeckou práci zcela

zásadní.

Žádost do GAČR přitom (v závislosti na typu projektu) může mít maximálně 10, resp. 15 stran anglicky psaného textu, a to ani o písmeno navíc. Vyplňování žádosti o grant je tak často nejen soubojem vědeckých „nápadů“, ale i soutěží o to, kdo dokáže co nejvíce zásadních vědeckých sdělení vměstnat na co nejmenší prostor. Právě tahle schopnost totiž pak také rozhoduje o úspěchu projektu.

„Vědci z výsledku dřívějších žádostí obvykle vědí, v jaké pasáži zahraniční recenzenti vyžadují více informací a snaží se tomu přizpůsobit,“ řekl INFO.CZ další český vědec. Jestliže ale mají nyní autoři projektů povinnost vkládat do odborné části ještě popis vlastního „plánu genderové rovnosti“, pochopitelně ubývá i místo na zásadní odborné argumenty. A to se vědcům, oslovených INFO.CZ, nelíbí, protože to podle nich přináší více byrokracie na úkor vědy.

## Postihy až za rok

A aby toho nebylo málo, nedá se navíc úplně říci, že plán genderové rovnosti je ryze formální záležitostí, kterou mohou vědci ve stejném rozsahu „opisovat“ jeden od druhého. Některé žádosti, které má INFO.CZ k dispozici, mají popis plánu (i s odkazem) v rozsahu celé jedné strany, jiné si vystačí s polovinou, i to je však vzhledem k maximálnímu možnému rozsahu celkového textu o délce deseti stran významný prostor. I GAČR přitom připouští, že právě kvalita popisu snahy zajistit rovnost pohlaví může být významným faktorem pro přidělení peněz z grantu.

„Jedním z kritérií odborného hodnocení je připravenost uchazeče řešit grantový projekt s ohledem na jeho technické a institucionální zázemí. V rámci odborné části žádosti je dostatečný hypertextový odkaz na genderový plán rovnosti či obdobný dokument. Poskytnutí dalších informací je volitelné, nicméně může k nim být přihlédnuto v rámci hodnocení návrhu projektu,“ naspal INFO.CZ Vojtěch Janů.

Tou základní otázkou však zůstává, zda grantová agentura nevyžaduje po vědcích jen další „byrokracii“, zatímco případné skutečné diskriminaci pohlaví na vědeckém pracovišti to nijak nebrání. Kdo zjistí, zda v laboratoři, která se formálně zaštiťuje nějakým obecným plánem „genderové rovnosti“ na celé univerzitě, ve skutečnosti nepracují jen samí muži (nebo samé ženy)?

GAČR tvrdí, že případné postihy za nedodržení „genderových plánů“, uvedených v projektech, jsou až otázkou budoucnosti. Agentura údajně vyžaduje genderový plán rovnosti (či obdobný dokument) v soutěžích vypsanych v letošním roce, tedy u projektů řešených od roku příštího.

„V případě, že příjemce tyto plány nemá, je možné je tedy doložit až po prvním roce řešení. Tedy ještě neexistují žádné projekty, které by tuto povinnost musely splňovat. V případě, že by ji nesplnily, tak o sankci rozhodne předsednictvo GAČR,“ uvedl Janů.

[ZDROJ](#)